

4. pôstna nedeľa B - Jn 3, 14-21

Boh poslal Syna, aby sa skrze neho svet spasil

Dnešný úryvok evanjelia sv. Jána približuje dialóg medzi Ježišom a Nikodémom. Poznáme túto postavu veľmi dobre, Nikodém je nám sympatický možno aj preto, že prišiel za Ježišom v noci. Zvyčajne sa hovorí, že to bolo zo strachu a preto si predstavujeme ako sa v noci plíži popri stenách domov, tak aby ho nikto nezbadal. Verím, že toto nebol ten dôvod, pre ktorý

Nikodém prišiel za Ježišom v noci. Nikodém je rabín, patrí medzi farizejov, tj. medzi ľuďmi, ktorí prísne dodržiavajú Tóru: je vodcom židov a učiteľom Izraela. Dôvod, pre ktorý prišiel za Ježišom nám hovorí on sám: dotklo sa ho provokatívne gesto, ktoré urobil v chráme keď vyhnal kupcov. Porozumel mu správne – bolo to prorocké gesto, bolo to znamenie! Teda Nikodém chce lepšie pochopiť, aké poslanstvo chcel Ježiš tlmočiť svojím gestom. Nesmieme si predstavovať, že všetci farizeji reagovali nahnevane na to, čo Ježiš urobil v chráme. Nahnevaní boli celkom určite kňazi v chráme – tí, ktorí boli pod vedením Ananiáša a Kaifáša. Naopak, medzi farizejmi bolo veľa mužov s úprimnou nábožnosťou, ktorú zdedili a teda tvárou v tvár Ježišovmu gestu si kládli úprimné otázky.

Nikodém bol jeden z tých, ktorí sa pýtali. Prišiel v noci. Prečo? Preto, lebo rabíni počas noci meditovali, modlili sa, študovali Božie slovo: bol to čas, keď si zvnútorňovali poslanstvo z posvätných textov. V žalmoch často nájdeme zmienku ako sa jeho autor v noci modlí, ako v noci vstáva preto, aby meditoval nad Slovom Pána. Rovnako aj Ježiš: vieme o ňom, že sa často modlil práve v noci. Aj pre nás je noc čas, keď sa vynárajú naše najhlbšie otázky, dokonca naše úzkosti. Otázky, ktoré sa nám počas celého dňa darilo umlčovať lebo zostali udusené v starostiach každodenného života sa ozvú v noci. Nikodém bol určite tak ako aj všetci ostatní farizeji, určite ovplyvnený pozemským, tj. politickým poňatím poslanca Mesiáša. Možno bol práve preto poslaný aj inými farizejmi, aby lepšie pochopili, kto je ten muž, čo robí také prevratné gesta. Chceli vedieť, čo tým Ježiš sleduje, kto to je. Jednoducho Nikodém cítil potrebu poznať ho lepšie.

Ak sa pýtame prečo je nám Nikodém tak sympatický, možno je to preto, lebo sa nám podobá: pripomína nám, povedal by som, tú najkrajšiu a najčistejšiu časť, ktorá je v našom vnútri: Chvilke keď sme lojálni voči Ježišovi a keď hľadáme svetlo pochopenia.

Nikodém nie je ten, kto stráca čas zbytočnými rečami. Aj dnes sa stáva, že sa niekedy obrátíme na kňaza s otázkami, ktoré sú nepodstatné alebo okrajové, teda s otázkami, ktoré kladieme iba preto, aby sme sa vyhli svojej konfrontácii s hlbšími problémami, a ťažkosťami, ktoré sú dôležitejšie pre náš život a na ktorých evanjelium trvá. Nikodém nepatrí medzi takýchto ľudí. Úprimne hľadá pravdu, ale rovnako ako my, aj on má ťažkosti s prijatím právd náboženstva, ktoré Ježiš ponúka ako náhradu za staré, ktoré sa praktizujú v židovskom chráme.

Rovnako ako my, aj Nikodém pociťuje ťažkosti. Len ťažko sa vzdáva svojich vlastných istôt, svojich teologických presvedčení, ktoré dobre pozná a ktoré boli gestom ktoré Ježiš vykonal spochybnené. Presne to isté, sa stáva aj nám, keď počujeme Božie Slovo a zrazu ho pochopíme hlbším spôsobom. Stane sa slovom, ktoré spôsobí, že v nás zaškrípe to, čo sme vždy verili, že je pravdivé a správne. Ak sme ako Nikodém, ideme hľadať pravdu. Ježiš okamžite konfrontoval Nikodéma s novotou o ktorej nám bude hovoriť aj dnešné evanjelium: nový život, nové narodenie. Nikodém nechápal. Myslel si, že je potrebné sa znovu narodiť z matkinho lona ... Ježiš povie: „*Čo sa narodilo z tela, to je telo! Je potrebné byť splodený pre úplne iný život! To, čo sa narodilo z Ducha, je Duch!*“ Hľa, Ježiš teraz prednáša ešte záhadnejšiu reč a verím, že Nikodém bol ešte viac ohromený a rozrušený!

Ježiš povedal Nikodémovi: „Ako Mojžiš vyzdvihol na púšti hada, tak musí byť vyzdvihnutý aj Syn človeka, aby každý, kto verí, mal v ňom večný život.“

Slová, ktoré Ježiš povedal, sú veľmi záhadné a domnievam sa, že Nikodém nebol schopný ich pochopiť. Ježiš použil sloveso, ktoré je veľmi dôležité v celom Jánovom evanjeliu: **vyzdvihnúť!** Toho sloveso Ježiš spomenie ešte ďalšie dva razy: 1. keď hovorí: „*Keď bude syn človeka vyzdvihnutý potom budete poznať moju identitu!*“ Keď budem **vyzdvihnutý**, budeš vedieť, kto som! 2. neskôr, keď hovorí: „*Keď budem vyzdvihnutý zo zeme, pritiahnem všetkých k sebe!*“ Vyzdvihnutý zo zeme...

Čo tým Ježiš myslí? Vyzdvihnúť pre nás zvyčajne znamená „*zdvihnúť sa, povstať, dostať sa do výšky*“. Myslím, že je to to, po čom všetci túžime: vyšplhať sa v spoločenskom rebríčku, pričom cieľom je stúpať v rebríčku prestíže, dostať sa na vrchol kontrolných miest a potom sa z tadiaľ pozeráť na všetkých „zhora“. Toto je vyzdvihnutie, ktoré chcú ľudia dosiahnuť! Pýtame sa sami seba: je to práve to vyvýšenie, o ktorom hovorí Ježiš?

Nikodém pravdepodobne nepochopil súvis, ktorý Ježiš uvádza známe proroctvo, proroka Izaiáša. Prorok v ňom hovorí o Pánovom služobníkovi a v kapitole 53 hovorí, že tento služobník bude úspešný, bude poctený, povýšený a veľmi vyvýšený! Teda aj tu hovoríme o učeníkovi, ktorý bude vyvýšený. Ale hneď potom nám prorok hovorí o vyvýšení ktoré je veľmi odlišné od toho, čo si predstavujeme my. Hovorí: „*Ako baránok vedený na zabitie, ako ovca, ktorá onemie pred strihačmi a neotvorí ústa; pohrdaný, ľuďmi odmietnutý, muž bolesti, ktorý veľmi dobre pozná utrpenie, ako niekto, pred kým si človek zakryje tvár. Opovrhovaný, ten kto nemal nijakú úctu!*“

O akom vyvýšení teda hovoríme? Ježiš má na mysli práve tohto Pánovho služobníka z proroctva Izaiáša – t.j. vyvýšenie, úplne odlišné od toho, po ako ľudia túžia! Aby sme lepšie pochopili toto vyvýšenie, Ježiš pripomína epizódu, ktorá sa stala počas exodu Izraela z Egypta a o ktorej hovorí kniha Numeri. Počas prechodu púšťou Izraeliti trápili jedovaté hady. Stáva sa to aj dnes, keď vystupujete na Sinaj. Keď kráčate po púšti v piesku, sprievodcovia vždy trvajú na tom, aby ste nikdy nekráčali bosí, pretože hady sa zvyknú skrývať pod pieskom a von im trčí iba hlava. Nevidíte ho, ale ak na neho šliapnete, riskujete smrť, lebo sú veľmi jedovaté! Obyvatelia Izraela išli po púšti bosí alebo mali obuté sandále. V istom okamihu avšak narazili na týchto hadov.

Mojžiš urobil obrad spojený s vtedajšími magickými koncepciami. Vieme o Caduceusovi Aesculapiusovi, pohanskom bohu, ktorý mal palicu so stočeným hadom. Kniha Numeri hovorí, že Mojžiš vzal bronzového hada a vyzdvihol ho na stĺp a kto sa pozrel na tohto vyvýšeného hada, bol z vyliečený.

Ježiš vysvetľuje na základe tejto epizódy, ktorá sa stala na púšti, že rovnako musí byť vyzdvihnutý aj syn človeka. Takto sa stáva jasný význam onoho vyzdvihnutia: odkazuje na kríž, na hmotné vyzdvihnutie. Kríž však podľa vnímania sveta, nie je povýšenie, ale je najväčším ponížením. No práve toto vyvýšenie je pre Boha a slávou! Slávou toho, kto žil skutočný život, život darovaný z lásky! Keď sa Ježiš v evanjeliu predstavuje ako syn človeka, čo používa neprestajne, odkazuje sa na človeka, úspešného, skutočného, pravého človeka, človeka, ktorého Boh tak plánoval. A Ježiš hovorí: „*Práve ponuke vyzdvihnutého človeka je potrebné, aby človek uveril!*“

Obraz hada je veľmi významný, pretože v tomto v prirovnaní „otráveného života“ sa môžeme identifikovať aj my ako pútnici na našom osobnom exode: existujú hady mimo nás, ktoré nás ohrozujú a ničia náš život – hoci nie hneď biologicky, ale hlavne ten život o ktorom za chvíľu bude hovoriť Ježiš. Pomyslime na dnešnú kultúru povrchnosti, ktorá nás stavia pred lákavé životné návrhy, ktoré sú avšak v skutočnosti jedovaté, ktoré ničia náš skutočný, autentický život, ktoré nás odľudšťujú. Je to kultúra, vďaka ktorej už nie je možné rozlišovať medzi svetlom a tmou, medzi dobrým a zlým. Je to kultúra, ktorá nás učí považovať za dobro to, čo sa mi páči: toto je jed ktorý pochádza zvonku! Ale taktiež sú jedy, ktoré sú v nás: túžba po vlastnení, hromadenie majetkov tohto sveta, statkov, od ktorých sa musíme učiť žiť oddelení, pretože patria Bohu, nemôžeme ich len hromadiť! Šialenstvo moci, túžba javiť sa v očiach iných lepší, úspešný rodí závisť, žiarlivosť, zášť ... to sú hady, ktoré nás otrávia zvnútra.

Kto nás môže zachrániť od týchto hadov? Syn človeka, ktorý bol vyvýšený! Zachráni nás náš uprený pohľad na toho, kto je skutočným človekom, realizovaným človekom, pretože On daroval svoj život! Spása pochádza z jeho rozhodnutia dať nám ponuku života, ktorý sa konkretizuje na kríži. Ježiš ďalej hovorí: „*Kto verí v tento návrh života, má život večný!*“ Je to po prvýkrát, čo sa v Jánovom evanjeliu objavuje termín „*večný život*“, „*zoe aionios*“. Čo sa myslí pod večným životom?

V Ježišovej dobe bol *večný život* budúcou odmenou, ktorú dostanú spravodliví, tí ktorí sa správali dobre. V evanjeliu Ježiš hovorí (a toto je novinka): „*Večný život nie je budúcou odmenou, je to súčasná realita!*“ On sa nazýva „večným“ nie preto, že by náš biologický život začal trvať do nekonečna, ale že je to život, ktorý nesie so sebou jednu nezničiteľnú vlastnosť: je večný!

Ježiš v skutku neskôr povie Marte: „*Kto verí vo mňa, neumiera, pretože má večný život!*“ Podľa toho, čo nám hovorí Ježiš, Boh nekriesi mŕtvych na to, aby im obnovil ich pôvodný biologický život. Nie. Boh večný život nedáva mŕtvym, ale živým! A aby sme mohli žiť v sebe tento život, musíme mať svoj zrak pozdvihnutý - nie na tie hviezdy, ktoré navrhuje svet, lebo tie ničia v Tebe večný život, paralyzujú ho, otrávia ho. Svoj zrak musíš neustále upriamovať na neho – vyzdvihnutého; na toho, kto dáva život z lásky! Večný život potom nie je budúcou cenou, ale je súčasnou realitou! V tomto okamihu už Nikodém zmizne zo

scény. Zmizol v noci práve v tej chvíli, keď sa zjavenie stalo až príliš intenzívne. Myslím, že odišiel tak trochu sklamaný!

Nikodém sa v evanjeliu sv. Jána opäť objaví ešte ďalšie dva razy: prvý krát to bude počas sviatku stánkov, vtedy bude svedkom živej diskusie o Ježišovi medzi ľuďmi, dozorcami, veľkňazmi a niektorými významnými členmi z radu farizejov. On bude hovoriť na jeho obranu a spýta sa: „*Umožňuje náš zákon niekoho odsúdiť bez toho, aby si obvineného vypočul?*“ Chudák Nikodém, v tejto chvíli ho ostatní zaradia medzi nevedomých, lebo mu odpovedia: „*Študuj písma a spoznaj, že žiadny prorok nepochádza z Galiley!*“ A potom druhý krát, keď sa znova objaví po boku Jozefa z Arimateji počas Ježišovho pohrebu.

Hľa, postava Nikodéma, ktorý hľadá svetlo a nakoniec toto svetlo nájde, pretože je to človek s čistým srdcom, ktorý hľadá pravdu! Preto máme radi Nikodéma!

Evanjelista, ktorý zažil Veľkú noc, nám teraz ponúka zamyslenie sa nad slovami, ktoré Ježiš povedal Nikodémovi:

Veď Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nezahynul nik, kto v neho verí, ale aby mal večný život. Lebo Boh neposlal Syna na svet, aby svet odsúdil, ale aby sa skrze neho svet spasil.

Kto v neho verí, nie je súdený. Ale kto neverí, už je odsúdený, pretože neveril v meno Jednorodeného Božieho Syna.

V tomto okamihu evanjelista vkladá do textu svoju úvahu: pred ukrižovaným, teda pred tým, ktorý je vyzdvihnutý, všetci vidia bolesť, neúspech, porážku. Evanjelista to avšak vníma ako prejav lásky. Po prvýkrát sa tu objavuje sloveso „*agapeo*“, tj. sloveso, ktoré v Jánovom evanjeliu objaví ešte ďalších 36-krát. Je to sloveso, ktoré má charakterizovať život kresťana. Toto sloveso sa v klasickej gréčtine prakticky nikdy nepoužívalo. Používali sa iné slová, aby opísali „milovať“: *Eros* – láska vášnivá, *Filein* – priateľská, *Storge* – láska medzi príbuznými, ale *agapeo* – bolo sloveso prakticky nepoužívané. V Jánovom evanjeliu sa však stáva slovesom, ktoré charakterizuje kresťana, ktoré charakterizuje Božieho syna, toho, ktorý prijal život večnosti a žije z lásky, ktorá je životom nebeského Otca!

Čo sa myslí pod „*agapan*“? Je to bezpodmienečná láska, láska, zabudne na seba samého preto, aby sme žili v pozornosti voči tomu druhému a k otvorenosti dať mu život. To je to, to, čo charakterizuje Boží život tých, ktorí prijali semienko božského života, život večnosti! Evanjelista Ján hovorí: „*Boh tak miloval svet, že dal ...*“ hľa - to je charakteristika *agapanu*: dar bez podmienok! Tak miloval svet – to neznamena že miloval vesmír, či planéty, ale že miloval ľudstvo; to ľudstvo ktoré je poznačené hriechom, to rebelujúce ľudstvo, ktoré hľadalo svoje vlastné naplnenie ďaleko od Boha. Preto tí, ktorí sa odvrátia od Boha, sa vždy ocitnú „odľudštení“. Sme to my ľudia, ktorí často označujeme Pánovo slovo ako prekážku ku našej skutočnej radosti. Boh chce, aby sa ľudstvo otvorilo životu lásky, jeho životu!

Poslal svojho Syna na svet a ten, kto uverí v ponuku, ktorú dal Boží Syn ľudstvu, nie je súdený. Naopak ten kto nedôveruje tomuto tvrdeniu, bol už odsúdený, pretože neveril v Jednorodeného Božieho syna.

Čo sa myslí sa týmto rozsudkom? V prvom rade sa hovorí o svete, ktorý je poznačený sebeckosťou, pričom teraz na tento svet prišiel iný koncept - taký, ktorý je schopný milovať. Prirovnanie, ktoré by sme mohli urobiť je obraz sveta, v ktorom sa ľudia správajú voči sebe ako vlci. Útočia na seba, snažia sa navzájom dominovať nad sebou a sú presvedčení, že to ich privedie k naplneniu života. Ľudia, ktorí sa takto správajú voči sebe, sú ako divé zvieratá. Do tohto sveta vlkov prichádza baránok. Čo robí baránok? Vyslovuje rozsudok, ktorý demaskuje vlkov, ktorý dáva vlkom pochopiť, že sa správajú ako vlci - že to čo robia nie je ľudský život, ale život šeliem.

Hľa, keď Boh poslal svojho Syna, ktorý dokonale zjavil tvár Otca, tvár bezpodmienečnej lásky, ľudstvo bolo „odhalené“ a zostalo „zahanbené“, pretože Syn nám dal možnosť uvedomiť si náš egoizmus, ktorý nás odľudšťuje, ktorý nás nenecháva žiť v súlade s našou identitou toho, ktorou má byť láska!

Je to dôležité pochopiť, pretože niekedy počúvame, že zdôrazňovanie bezpodmienečnej Božej lásky v sebe skrýva odkaz na Boží súd. Nie! Opak je pravdou: práve vtedy, keď sa Boh prejavuje v jeho láske, tak práve vtedy sme súdení, lebo naše sebeckosť sa od nás dištancuje. Preto hovorí Ján: súd prišiel na tento svet, pričom tento súd nastal, keď Kristus vystúpil na kríž!

Spása teda nie je únik z ľudského nebezpečenstva, prípadne „výstupenie do neba“ po vykonaní dobrej spovede. ... Spása to znamená byť skutočnými ľuďmi, byť sami sebou v našej identite ako Božie deti – a to už dnes! Spása a prijatie a prejavenie sa večného života! Počujme teraz, ako k tomuto súdu prichádza a iba čo je spása:

A súd je v tomto: Svetlo prišlo na svet, a ľudia milovali tmu viac ako svetlo, lebo ich skutky boli zlé. Ved' každý, kto zle robí, nenávidí svetlo a nejde na svetlo, aby jeho skutky neboli odhalené. Ale kto koná pravdu, ide na svetlo, aby bolo vidieť, že svoje skutky koná v Bohu.

Keď počujeme o Bohu, ktorý nás súdi, pomyslíme si hneď na 25. kpt. evanjelia sv. Matúša. Tam Ježiš hovorí o oddelení oviec od kozí. Je to obraz posledného súdu. Evanjelista Ján používa iný jazyk, ktorý viac zodpovedá našej dnešnej mentalite: hovorí o súde, ktorý sa koná v súčasnosti, a to je iba spása! Teologické stanoviská Matúša a Jána sa zdajú protichodné, v skutočnosti používajú odlišné obrazy, ale ponúkajú rovnakú pravdu.

Boží súd, ktorý nám predložil evanjelista Matúš, sa týka súčasnosti, hovorí nám: „*Pozri, tvoj život sa bude hodnotiť podľa lásky! Ak si nemiloval vo svojom živote, nebude sa tvoj život realizovať!*“ Predstavuje nám ho ako súd, ktorý sa stane na konci, ale má osvetliť už prítomnosť. Boží súd tak pre Matúša, ako aj Jána teda nikdy nie je odsúdenie, ale je to požehnanie! Nie je vyslovenie rozsudku na konci časov, ale je to dnes, čo nás Boží súd zachraňuje!

Ako nás zachraňuje Boží súd? Robí to tak, že tvárou v tvár všetkým možnostiam, ktoré človek robí, tak Pán dáva počuť svoj úsudok. My môžeme počuť jeho hlas, aby nám označil, čo je v súlade s nebeskou múdrosťou a varuje nás pred tým, čo je jedované, pred hadmi, ktoré nám môžu vziať život. Tento súd sa deje vyslaním jeho svetla. Odkiaľ pochádza toto svetlo? Prichádza k nám od človeka, ktorý je vzkriesený: práve toto svetlo,

je to, čo posudzuje náš život, núti nás v každej chvíli vidieť, aké sú naše rozhodnutia, aké rozhodnutia musíme urobiť, ak chceme byť autentickými, skutočne úspešnými ľuďmi.

Áno toto svetlo nás niekedy desí, pretože ak je to toto svetlo, ktoré má pravdu, potom skutočná veľkosť je tá Jeho. Preto potom žiť, znamená milovať a milovať znamená vzdať sa egoizmu. To je ťažké, pretože hnacou silou ktorá k nám prichádza z našej biologickej podstaty, je zaoberať sa predsa sám sebou! Jeho je pozvanie odhliadnuť od reality tohto sveta a od impulzov, ktoré k nám prichádzajú od hadov, ktoré sú v nás preto, aby sme sa nechali otvoriť a zapojiť do darujúcej lásky! Práve tento pohľad zachráni náš život, nie náš biologický život, ale život, ktorý nás charakterizuje ako ľudí!

Zdroj: Fernando Armellini 4a Domenica di Quaresima anno B

https://www.youtube.com/watch?v=bbhUKXHb_gE

Preklad: ThLic. Marek Iskra

Archív: <http://rodinabb.sk/liturgia-rodiny/>